

Taal als basis

Omdat taal de basis is in leren

Noortje Hemmen (NHL Stenden)
Katharina Hoffmann (Dollard College)
en Aleid Wassens (Dollard College)

Taalalsbasis@lerarennederlands.nl

Taal als basis
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands
www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands LEVENDE Talen

1

Waarom *Taal als basis*?

	Begrijpen	Begrepen worden
Leren	Je leert hoe de wereld in elkaar steekt	Je leert hoe je je begrip kunt delen met anderen
Je wordt taalvaardig	Je begrijpt beter	Je wordt beter begrepen
Geldt bij alle vakken: taal is de sleutel tot leren Taal is nodig om kennis te <i>verwerven</i> en kennis te <i>delen</i>		

Taal als basis
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands
www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands LEVENDE Talen

2

De taal-kennisparadox

Als je niet over de **taal** beschikt, dan beschik je ook niet over de **kennis** (over het onderwerp).

↔
Nieuwe kennis = nieuwe taal

Als je niet over de **kennis** beschikt (van een onderwerp), dan beschik je ook nog niet over de **taal**.

Taal als basis
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands
www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands LEVENDE Talen

3

Daarom: *Taal als basis*!

Nascholingsteam:

- 7 docenten van 4 vo-scholen (*en groeiende*)
- 4 lerarenopleiders Nederlands
- 3 vaste wetenschappers + enkele gastsprekers

Nascholingsaanbod:

- Workshops
- Webinars (gratis)
- Schoolspecifieke trajecten

Taal als basis
Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands
www.didactieknederlands.nl

Didactiek Nederlands LEVENDE Talen

4

Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak
Kijk eens met een taalbril naar jouw vak

5

Traject & Bevindingen

Wat vraag je me nou? de vmo leerling en vraagbegrip bij niet-talige vakken

- Professionaliseringstraject Taal als Basis
- Aandacht voor taal: docenten zijn met taal bezig
- Vragen stellen – lesbezoeken - kijkwijzers
- Taalsteun: wat kan de docent doen? >

"Er wordt niet alleen over, maar ook via taal geleerd"

dollard college

6

Tip 1

dollard college

Modeling

- Denk hardop met de leerling mee!
- Doe eens voor hoe jij zo'n vraag leest

7

Tip 2

dollard college

Zichtbaar werken, ook met tekst

- Neem de leerling mee door teksten/hoofdstuk en de begrippen / woorden die daar in voorkomen. **Stapje voor stapje** met een klas een vraag doornemen, **arceren**
Wat doen leerlingen met een lap tekst (hoofdstuk)? -> *Samenvatten*
- Onderstreep stappen die je moet doen.
Leer ze de "talige" vragen schriftelijk samenvatten

8

dollard college

Met een vraag werken op z'n Pools

- Elke vraag bestaat uit "gegeven" en "gezochte" informatie
- Je maakt een **overzicht** van de vraag: schrijf in een kolom op welke gegevens worden genoemd (+ formule die je nodig hebt) en in een kolom ernaast welke informatie wordt gezocht >>

9

Oblicz wartość siły którą musi
dźwigać na piłę o masie
0,5 kg aby poruszać się
z przyspieszeniem $\frac{3m}{s^2}$.

10

Dane : $m = 0,5 \text{ kg}$
 $a = 3 \frac{m}{s^2}$

Szukane : F

Wzrost $F = m \cdot a$

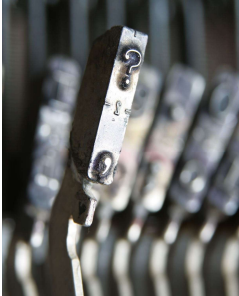
Rozwiązanie : $F = m \cdot a = 0,5 \text{ kg} \cdot 3 \frac{m}{s^2} = 1,5 \text{ N}$
 $F = 1,5 \text{ N}$

11

Tip 3

dollard college

- Werk met synoniemen - leg woorden uit! Ook tijdens instructie/uitleg
- Stel vragen: snappen ze het écht? Kunnen ze in hun eigen woorden vertellen wat iets betekent?
- Begrippenlijst
- Mondeling taalgebruik

12

MAAR...

- Werk **NIET ALTIJD** met synoniemen
- Leg wel eens de woorden **NIET** uit
- Normaliseer het gebruik van **woordenboek!**
- Leerlingen mogen woordenboek hebben tijdens het CE - laat eens zien, hoe ze hem moeten gebruiken

dollard college

13

Tip 4
WAAROM KOM JIJ NIET NAAR SCHOOL?

Omdat	ik	ziek	ben.
Omdat	ik	een afspraak	heb.
Omdat	ik	naar Brussel.	ga

Let op hoe begint de vraag en welke voegwoorden in het antwoord nodig zijn

- waarom? -> omdat, want
- leg uit -> dus
- beargumenteer -> daarom

dollard college

14

Uitwerkbijlage examen Nederlands 2018 (eerste tijdvak)

Tekst 1 Tegen het dierenwelzijn

1. Het bewaar dat _____

2. Dit schrijven vindt _____

3. Het handzover dat _____

4. Het _____

5. Het dit dings woorf behoort dat _____

6. Dit is eenbevaandig, omter _____

Schrijfinstructie

1. Herhaal de vraag kort.
2. Leg alle bijzondere woorden (of andere zaken) uit.
Gebruik want/ omdat/ dit betekent, of ...
3. Leg uit wat de verschillende onderdelen met elkaar te maken hebben.
4. Schrijf een afsluitende zin.
Gebruik daarom/ dus/ daardoor, of ...

dollard college

15

Casussen

1. Lees de casus
2. Bespreek deze in je groepje
3. We gaan daarover met elkaar in gesprek

Denk tijdens het bespreken na over hoe de situatie **taalbewuster / taalrijker** gemaakt kan worden

dollard college

16

Is elke docent een taaldocent?

17

Tabel 1.2 Perspectieven die een rol spelen bij taalbewust lesgeven

Taal als ...	Inzet taal	Voorbeeld
1. Taal als doel	Leren van taal	Leren van taal vindt plaats in bijvoorbeeld de les Engels, maar ook in de les wereldoriëntatie, bij het schrijven van een specifieke woordenschat.
2. Taal als leermiddel	Leren via taal	Leren via taal vindt plaats in alle lessen.
3. Taal als metataal	Leren over taal	Leren over taal vindt plaats in bijvoorbeeld lessen taalbeschouwing en talensensibilisering, zoals bij het invullen van taalportretten of het maken van een woordenboom.

dollard college

18